

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษา การจัดการน้ำด้วยระบบเหมืองฝาย: กรณีศึกษา ชุมชนเหมืองฝายท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มที่ศึกษา เนื้อหา ข้อมูลและแหล่งข้อมูล เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิธีวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ประชากรของกลุ่มที่ศึกษา

- 1) เป็นกลุ่มสมาชิกเหมืองฝายและประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่รับน้ำจากฝาย ท่าศาลา ครอบคลุมพื้นที่ ดังนี้พื้นที่อำเภอเมืองเชียงใหม่ ได้แก่ ชุมชนตำบลวัดเกต ชุมชนเมืองกาย ชุมชนตำบลหนองหอย บ้านเมืองสาคร บ้านสันป่าเรียง ชุมชนตำบลหนองผึ้ง บ้านป่าแคโยง บ้านสันคือ บ้านดอนจัน ชุมชนตำบลไชยสถาน บ้านบุบผาราม บ้านแม่สะลาบและบ้านหนองป่าชะ พื้นที่อำเภอสารภี ได้แก่ บ้านสันทับตอง บ้านศรีดอนมูล ตำบลอุโมงค์และบ้านฮ่องกอกในเขตอำเภอเมืองจังหวัดลำพูน
- 2) ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส แก่เหมือง แก่ฝาย คณะกรรมการบริหารและจัดการเหมืองฝายท่าศาลาทั้งในอดีตและปัจจุบัน
- 3) เจ้าหน้าที่ส่วนราชการต่างๆ วัด สถานศึกษา องค์กร มูลนิธิและประชาชนที่ปฏิบัติงานในระดับหมู่บ้าน องค์กรบริหารส่วนตำบลและเทศบาลที่เกี่ยวข้อง

3.2 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

- 1) ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ผู้ศึกษาทำการศึกษาและเก็บข้อมูลโดยตรงในพื้นที่ที่ทำการศึกษา จากการสัมภาษณ์กลุ่มที่ศึกษา ที่เป็นสมาชิกเหมืองฝายท่าศาลา ข้อมูลด้านส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อาศัย การถือครองที่ดิน การเป็นสมาชิกและการใช้ประโยชน์จากเหมืองฝายท่าศาลา การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส แก่เหมือง แก่ฝาย คณะกรรมการบริหารจัดการเหมืองฝายทั้งในอดีตและปัจจุบันด้านประวัติและความเป็นมาของฝาย ปริมาณน้ำและความยุติธรรมของการจัดการน้ำให้กับกลุ่มสมาชิก ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานขององค์กรเหมืองฝายด้านการจัดการน้ำ ตลอดจนกลุ่มสมาชิกเหมืองฝายท่าศาลามีความคิดเห็นต่อโครงการสร้างประตูประบายน้ำ

2) ข้อมูลทุติยภูมิ โดยการรวบรวมและสืบค้นได้จากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำด้วยระบบเหมืองฝาย ทั้งหน่วยงานราชการในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

3.3 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลการศึกษา ใช้การศึกษาเชิงคุณภาพเป็นแบบพรรณนา เพื่อให้ข้อมูลมีความสอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้ จึงเลือกใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- 1) ใช้แบบสัมภาษณ์ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
- 2) ใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม
- 3) ประเด็นการสนทนากลุ่มและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของกลุ่มเหมืองฝาย
- 4) แบบสอบถามด้านความคิดเห็นต่อโครงการสร้างประตูละบายน้ำ
- 5) เครื่องบันทึกภาพและเสียง

3.4 วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ ผู้ศึกษาใช้เทคนิคแนวทางการศึกษาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นแบบพรรณนา ที่มีองค์ประกอบหลัก คือ ตัวบุคคลที่ให้สัมภาษณ์ เวลาและสถานที่ ข้อมูลที่ได้ จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละครั้ง เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยการเก็บรวบรวมรายละเอียดข้อมูลมีความสมบูรณ์มากที่สุด ข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบ จัดเป็นระบบตามหมวดหมู่ ประกอบด้วย

- 1) ข้อมูลด้านส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อาศัย การถือครองที่ดิน การเป็นสมาชิกและการใช้ประโยชน์จากเหมืองฝายทำศานา
- 2) มูดด้านประวัติและความเป็นมาของฝายทำศานา การสืบทอดระบบเหมืองฝายจากบรรพบุรุษตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ข้อมูลด้านการจัดการน้ำขององค์กรเหมืองฝาย การก่อตั้งองค์กร องค์ประกอบและโครงสร้างขององค์กร การบริหารจัดการเหมืองฝายทั้งปริมาณน้ำและความยุติธรรมให้กับกลุ่มสมาชิก ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานด้านการจัดการน้ำ
- 3) ข้อมูลด้านวิธีการในการจัดการเหมืองฝายของกลุ่มสมาชิกเหมืองฝายทำศานาและความคิดเห็นของกลุ่มสมาชิกเหมืองฝายทำศานาต่อโครงการสร้างประตูละบายน้ำ

ข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมด จัดองค์ประกอบของข้อมูล การเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของข้อมูล ตรงตามวัตถุประสงค์ ตอบโจทย์คำถามการศึกษาครั้งนี้ จึงเลือกการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นแบบสามเส้า (การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ, สุธงศ์ จันทวานิช: 2548) โดยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

- การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องในแต่ละหมวดหมู่ จากการศึกษาสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนาและการร่วมกิจกรรม ที่มีข้อมูลเหมือนกันหรือตรงกัน เป็นข้อมูลที่นำเชื่อถือ นำไปสู่กระบวนการวิเคราะห์

- การตรวจสอบที่มาของข้อมูลแต่ละหมวดจากบุคคลหลายๆฝ่ายซึ่งบอกถึงแหล่งที่มาของข้อมูล และข้อมูลที่เหมือนกันหรือซ้ำกัน ข้อมูลมีความเชื่อถือ นำไปสู่กระบวนการวิเคราะห์

- การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดเมื่อรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม ข้อมูลที่มีการวิเคราะห์เบื้องต้นในระหว่างการเก็บข้อมูลบางส่วน ข้อมูลที่เป็นเอกสาร และอื่นๆที่เกี่ยวข้องจนครบถ้วนจะนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา การแจกแจงความถี่และร้อยละ ตรงตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีที่ทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ข้อมูลในการศึกษา การจัดการน้ำด้วยระบบเหมืองฝาย: กรณีศึกษา ชุมชนเหมืองฝายท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้ศึกษากลุ่มที่ศึกษา ด้านเนื้อหา ข้อมูลและแหล่งข้อมูล เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิธีวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพรรณนาในรูปของค่าร้อยละและการแจกแจงความถี่ที่ได้จากการสัมภาษณ์และใช้แบบสอบถาม โดยแยกกลุ่มที่เป็นตัวแทนต่างๆ ดังนี้

ตาราง 1 แสดงกลุ่มเป้าหมายที่สัมภาษณ์

รายการ	กลุ่มเป้าหมายที่สัมภาษณ์	จำนวน
1. ประวัติความเป็นมาของฝายท่าศาลา	ตัวแทนกลุ่มผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส แก่เหมือง แก่ฝาย คณะกรรมการบริหารและจัดการเหมืองฝายท่าศาลา ทั้งในอดีตและปัจจุบัน	35 คน
2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อโครงการสร้างประตูประบายน้ำ	1. ตัวแทนกลุ่มผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส แก่เหมือง แก่ฝาย คณะกรรมการบริหารและจัดการเหมืองฝายท่าศาลา ทั้งในอดีตและปัจจุบัน	35 คน
	2. เจ้าหน้าที่ส่วนราชการและองค์กรต่างๆ ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่	24 คน
	รวม	59 คน

ตาราง 2 แสดงกลุ่มเป้าหมายที่ใช้แบบสอบถาม

รายการ	การใช้แบบสอบถาม	จำนวน
แบบสอบถาม	1. ตัวแทนกลุ่มผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส แก่เหมือง แก่ฝาย คณะกรรมการบริหารและจัดการเหมืองฝายท่าศาลา ทั้งในอดีตและปัจจุบัน	35 คน
	2. สมาชิกเหมืองฝายและประชาชนทั่วไป	100 คน
	3. เจ้าหน้าที่ส่วนราชการและองค์กรต่างๆที่ปฏิบัติงานในพื้นที่	24 คน
	รวม	159 คน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved